

بایسته‌های بازسازی ساختار فرهنگی کشور

ضعف و ترویج گزراه‌های صحیح فرهنگی، از الزامات اساسی مهندسی فرهنگی کشور است. « کند و کاو در چگونگی رسیدن به اهداف ترسیم شده از سوی رهبر انقلاب و تلاش با هدف بازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور، موضوع سلسله‌مباحثی است که از این به بعد و به صورت دنباله‌دار و در قالب یک پرونده، به آن خواهیم پرداخت. هدف این پرونده، استفاده از نظر کارشناسان و صاحب نظران حوزه فرهنگی کشور برای یافتن راهکارهایی است که بتوانند جوابگوی این مسئله راهبردی باشند؛ راهکارهایی که قاعدتاً، ابعاد گوناگونی از فضای فرهنگی کشور را مورد توجه قرار می‌دهند و افزون بر این‌ها، قادرند مسائل جدیدی را در سپهر فرهنگی کشور آشکار کنند و مورد توجه و ارزیابی قرار دهند. در صفحه امروز، بایکی از اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی گفت‌وگو کرده‌ایم؛ دکتر امیرحسین بانکی‌پور. امیدآن که این تلاش گامی هر چند کوچک، در مسیر زمینه‌سازی برای تحول انقلابی ساختار فرهنگی کشور باشد.

گذاشته شود. « ایشان با اشاره به مسئولیت اصلی شورا، یعنی هدایت فرهنگی کشور، تصریح کردند: «در باره دستگاه‌هایی هم‌چون فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، سازمان تبلیغات و صداوسیما، هدایت فرهنگی، فقط با ابلاغ سندهای تحول امکان‌پذیر نمی‌شود، بلکه باید این سندها محقق و اجرایی شود و ضمانت اجرای آن‌ها هم حضور رؤسای سه قوه در شورای عالی انقلاب فرهنگی است. »

تاکید بر مهندسی صحیح فرهنگی

تاکید بر مهندسی صحیح فرهنگی، بخشی دیگر از بیانات رهبر انقلاب بود؛ ایشان مهندسی فرهنگی صحیح را لازمه اصلاح ساختار فرهنگی دانستند و گفتند: «هوشیاری داریم، شناخت دقیق ضعف‌های فرهنگی در عرصه‌هایی نظیر اجتماع، سیاست، خانواده، سبک زندگی و دیگر عرصه‌ها و تلاش برای دستیابی به راه‌حل‌های عالمانه برای رفع نقاط

گروه اندیشه - ۱۵ آذر امسال، حسینیه امام خمینی(ره) میزبان جلسه‌ای بسیار مهم و راهبردی بود؛ رهبر انقلاب در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، افزون بر تأکید دوباره بر «تحول انقلابی ساختار فرهنگی کشور»، اعضای شورا را به حضوری تأثیرگذار و فعالانه، برای انجام این مهم، فراخواندند.

تقویت تأثیر گذاری شورا

حضرت آیت‌الله... خامنه‌ای در بخشی از بیانات‌شان گفتند: «با وجود غنا و تراز بالای افراد حاضر در این شورا، اما هویت جمعی شورای عالی به تناسب اعضای آن، بروز لازم را ندارد و لازم است تأثیرگذاری شورا در مسائل فرهنگی کشور تقویت شود، البته اعضای شورا اشتغالات دیگری نیز دارند و این توقع وجود ندارد که اعضا از کارهای اصلی خود بازمانند، اما انتظار این است که برای امور مربوط به شورا وقت مناسب و کافی

دکتر امیرحسین بانکی‌پور، عضو حقیقی شورای عالی انقلاب فرهنگی در گفت‌وگو با خراسان از ابلاغ طرح تحول شورا طی هفته جاری خبر داد وی همچنین، از پیشنهادهایی مبنی بر حضور میدانی تر اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در قالب سفرهای استانی سخن گفت

اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی سراغ جوانان بازداشت‌شده بروند

دنبال کنیم. بگذارید مثالی بزنم؛ در همین اغتشاشات اخیر، پیشنهاد من این بود که اعضای شورا به ندامتگاه‌ها مراجعه کنند و با جوانان و نوجوانانی که به هر دلیل، وارد این فضا شده‌اند صحبت کنند؛ ببینند حرف این‌ها چیست؟ چه شد که به این نقطه رسیدند؟ ما از کدام گلوگاه فرهنگی غفلت کرده‌ایم که به این نقطه رسیدیم؟ بعد بنشینیم و راجع به نقش عوامل فرهنگی در اغتشاشات اخیر و تدابیری که می‌شود با آن‌ها از این برهه به سلامت گذشت، تصمیم بگیریم. این همان حضور میدانی است که عرض کردم، نقش مهمی در تأثیرگذاری بیشتر تصمیمات شورای عالی انقلاب فرهنگی دارد.

به نظر شما این پیشنهاد می‌تواند به مرحله اجرا برسد؟

اجرای این پیشنهاد به اقدام دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی بستگی تام دارد. دبیرخانه است که باید شرایط را برای تحقق این پیشنهاد فراهم کند. من اطلاع دارم که خیلی از اعضای شورا آمادگی وقت گذاشتن برای این مسئله و حضور میدانی را دارند؛ اما خب، این موضوعی است که باید دبیرخانه پیگیری کند و به آن بپردازد.

پیشنهادهایی که به آن‌ها اشاره کردید، احتمالاً می‌تواند در بهبود عملکرد شورا و شناسایی مسائل مورد بحث آن، بسیار مؤثر باشد؛ اما آیا چنین رویکردی، می‌تواند در حوزه تأمین ضمانت اجرا هم که موضوع پرشش من بود، تأثیرگذار باشد؟

موضوع ضمانت اجرایی مصوبات شور انتقرباً حل شده‌است؛ ما در سال گذشته، در طرح تحول شورای عالی انقلاب فرهنگی، تمام آن‌چه را که برای ضمانت اجرای مصوبات شورا لازم بود، آوردیم. طرح تحول هم، الحمدلله جمعه گذشته امضا شد و این هفته هم، ابلاغ می‌شود. بنابراین، اکنون ما مشکلی با ضمانت اجرا نداریم. از طرفی، با وجود این که هم حضرت امام(ره) و هم مقام معظم رهبری بارها تأکید کردند که مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی مَرّ قانون و برای همه نظام لازم‌الاجراست، اما رهبر انقلاب در دیدار اخیر، باز هم بر این موضوع تأکید مضاعف کردند. در این مدت، شورای محترم نگهبان، اگر جایی با مصوبه‌ای ارسال شده از مجلس بر خورد می‌کرد که خلاف مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی بود، آن را برای اصلاح، به صحن برگشت می‌داد. در قوه مجریه هم، رئیس‌جمهور تأکید ویژه‌ای بر اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی دارد و به وزیران تأکید کرده‌است که مصوبات شورا، دقیقاً اجرا شود. با وجود این، ما برای تقویت ضمانت اجرا، جلسات متعددی برگزار کردیم تا شیوه لازم‌الاجرا شدن مصوبات را تسهیل کنیم که خوشبختانه، راه‌حل‌هایی تصویب شد. رهبر انقلاب در دیدار اخیر هم تأکید کردند که رئیس‌ان سه قوه که اصولاً شخصیت‌هایی فرهنگی و فعال در این عرصه هستند، نه به دلیل سوابق و شأن فرهنگی‌شان، بلکه برای ضمانت اجرای تصمیمات شورا، عضوآن شده‌اند.

از این که فرصتی در اختیار ما قرار دادید، سپاس گزاریم. خیلی خوشحالم که جلسات شورای عالی انقلاب فرهنگی، چنین منظم برگزار می‌شود. ان شاء... که این انتظام، خروجی‌های خیلی خوبی داشته‌باشد.

اجازه بدهید از این فرصت استفاده و به نکته‌ای اشاره کنم و آن این که در هیچ دوره‌ای، جلسات شورا به اندازه این دوره منظم نبود و انصافاً آقای رئیس‌جمهور در این زمینه همکاری لازم را نداشته‌است. ما غیر از جلسات اصلی شورا، چند بار از ایشان تقاضای جلسه اضطراری کردیم و رئیس‌جمهور پذیرفت و جلسه برگزار شد؛ حتی یک بار ایشان جلسه بسیار مهمی را تعطیل کرد که به جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی برسد. اعضا هم، خوشبختانه نظم بسیار خوبی دارند و غیبت‌ها حداقل است، شاید در حد یکی، دو مورد در هر جلسه.

پیشنهاد من برای تأثیر گذاری بیشتر، حضور میدانی شور است. من در یکی از جلسات، به آقای رئیس‌جمهور عرض کردم: همان‌طور که شما به جای نشستن در جلسه هیئت دولت، بین مردم رفتید، در وسط حوادث حاضر شدید و از نزدیک با مسائل روبه‌رو بودید، شورای عالی انقلاب فرهنگی هم باید چنین رویکردی را تجربه کند

در طرح تحول شورای عالی انقلاب فرهنگی، تمام آن‌چه را که برای ضمانت اجرای مصوبات شورا لازم بود، آوردیم. طرح تحول هم، الحمدلله جمعه گذشته امضا شد و این هفته هم، ابلاغ می‌شود. بنابراین، اکنون ما مشکلی با ضمانت اجرا نداریم

در همین اغتشاشات اخیر، پیشنهاد من این بود که اعضای شورا به ندامتگاه‌ها مراجعه کنند و با جوانان و نوجوانانی که به هر دلیل، وارد این فضا شده‌اند صحبت کنند؛ ببینند حرف این‌ها چیست؟ چه شد که به این نقطه رسیدند؟ ما از کدام گلوگاه فرهنگی غفلت کرده‌ایم که به این نقطه رسیدیم؟ بعد بنشینیم و راجع به نقش عوامل فرهنگی در اغتشاشات اخیر و تدابیری که می‌شود با آن‌ها از این برهه به سلامت گذشت، تصمیم بگیریم

برای صحبت درباره موضوع «بازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور»، به سراغ دکتر امیرحسین بانکی‌پور فقیه، عضو حقیقی شورای عالی انقلاب فرهنگی، نماینده مجلس شورای اسلامی و مدرس دانشگاه. او در صحبت‌هایش با خراسان، از امضای نهایی طرح تحول شورای عالی انقلاب فرهنگی در جمعه گذشته و ابلاغ آن طی هفته جاری خبر داد. بانکی‌پور به پیشنهادهایی اشاره کرد که برای تأثیرگذاری بیشتر فعالیت شورا و حرکت به سوی بازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور ارائه داده‌است. او در این گفت‌وگو، درباره تقویت جایگاه ضمانت اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز، نکاتی را بیان کرد. بانکی‌پور، شورای این دوره را، منظم‌ترین شورای عالی انقلاب فرهنگی تشکیل شده تاکنون دانست و از برگزاری جلسات فوق‌العاده این شورا، علاوه بر جلسات عادی، با حمایت و همراهی رئیس‌جمهور خبر داد.

یعنی شورا مانند دولت به سفرهای استانی برود؟

منظورم این است که اعضای شورا صرفاً در جلسه نشینند؛ بروند به استان‌ها، به شهرها، با همان هویت شورایی خودشان. البته ممکن است خیلی از اعضای شورا، با توجه به مسئولیت‌هایی که دارند، با مسائل جامعه‌و آن‌چه در بطن اجتماع می‌گذرد آشنا باشند، اما نباید فراموش کنیم که تأکید رهبر انقلاب، روی هویت شورایی است که ما در شورا، باید با چنین هویتی، سفرهایی را با اهداف مشخص و مطابق با اهداف شورای عالی انقلاب فرهنگی، سازمان دهی کنیم.

بر خورد اعضای شورا با پیشنهاد شما چه بود؟

دبیر محترم و تعدادی از اعضای شورا از این پیشنهاد استقبال کردند که سفرهای استانی داشته باشیم. به این ترتیب که هر استانی می‌رویم، اعضای شورا در میان اقشار مختلف مردم حضور یابند، دانشگاهیان، معلمان، هنرمندان، روحانیان، صاحب نظران فرهنگی و به ویژه، بخش‌هایی که دچار آسیب‌های اجتماعی هستند. باید برویم و این مسائل را از نزدیک ببینیم و بعد در همان استان جمع شویم، با مسئولان و صاحب نظران فرهنگی استان جلسه مشترک بگذاریم و از این طریق، بتوانیم راهکارهای مؤثر، برای بخشی از مسائلی که با آن‌ها روبه‌رو هستیم، پیدا کنیم. می‌شود گفت که این اقدام، یکی از آن مصداق ورود میدانی است که عرض کردم. پیشنهاد دیگر من، مربوط به کار در خود تهران بود؛ این که به صورت موضوعی، در پایتخت و در قالب فعالیت میدانی، حضور داشته باشیم. مثلاً وقتی موضوع ایم و بینیم بر پرورش است، اعضای شورا یک صبح تا ظهر، در کلیه مراکز مرتبط با این حوزه، حضور یابند؛ گروهی بروند بخش تألیف کتاب‌های درسی، گروهی بروند سراغ معلمان، یک عده بروند دانشگاه فرهنگیان، مدارس مختلف و بخش‌های گوناگون را ببینند. بعد جلسه‌ای داشته باشیم در وزارت آموزش و پرورش و بپردازیم به مسائلی که آن‌ها را شناخته‌ایم و ببینیم که مسائل اساسی آموزش و پرورش ما که یکی از مغفول‌ترین نهادهای کشور هم هست، چیست و راه حل آن‌ها کجاست؟ این می‌تواند در جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی که در وزارت آموزش و پرورش منعقد می‌شود، بررسی شود و حضور اعضای شورا، مؤثرتر از زمان‌های دیگر باشد. این حضور میدانی را باید در دیگر عرصه‌ها هم

رهبر انقلاب در دیدار اخیر اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، مجدداً به موضوع بازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور اشاره کردند و برای عبور از مشکلات و تأمین فعالیت تأثیرگذار شورای عالی انقلاب فرهنگی، نکاتی را تذکر دادند. خوب است در ابتدای بحث، صحبتی درباره مفهوم بازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور و اجزای آن داشته باشیم.

نخستین بار که رهبر انقلاب این بحث را مطرح کردند، مربوط به اولین دیدار با دولت جدید بود. در آن زمان، با توجه به حضور دست‌اندرکاران قوه مجریه در جلسه، برخی چنین به ذهنشان متبادر شد که منظور معظم‌له از «ساختار» در این مطالبه، ساختارهای نهادهای دستگاه‌های دولتی است اما رهبر انقلاب در دیدار اخیر، دقیقاً منظور از این واژه را تبیین کردند و گفتند که منظورشان، نه ساختار نهادهای دولتی، بلکه ساختار فرهنگی کشور در همه ابعاد و جوانب و با در نظر گرفتن همه ظرفیت‌هاست؛ یعنی بازسازی آن نرم‌افزاری که ذهنیت جامعه را به سوی خودش می‌کشد. با شروع انقلاب اسلامی، این نرم‌افزار به شکل معجزه‌آسایی متحول شد؛ ذهنیت‌های حاکم بر جامعه، مانند ذهنیت «ما نمی‌توانیم» یا ذهنیت شیفتگی نسبت به غرب و مواردی از این قبیل، با نرم‌افزار جدیدی که انقلاب اسلامی به جامعه ایران وارد کرد، دچار تغییر بنیادین شد و سمت و سوی نگاه مردم، به ذهنیت جدید و رویکرد تازه‌ای گرایش یافت اما به مرور زمان و طی سال‌های متمادی، فعالیت و تأثیرگذاری این نرم‌افزار، به دلایلی که قابل بحث است، ضعیف شد؛ حتی در برخی موارد، آن تحولات بنیادین پیشین که شعار «ما می‌توانیم» را در ذهن مردم نهادینه کرده بود، به «ما نمی‌توانیم» تغییر شکل داد و در بعضی موارد، انتقاد راجع به غرب، جایش را با غرزدگی عوض کرد و ذهنیت‌های پیشین، اسیر ضربات برخی از اتفاقات و رویکردها شد؛ مثلاً در آموزش و پرورش، معاونت پرورشی را حذف کردند و... این اتفاقات، زمینه تضعیف آن نرم‌افزار را فراهم کرد و الان، مطالبه رهبر انقلاب، بازسازی این نرم‌افزار است؛ یک بازسازی ویژه که باید عنصر انقلابی بودن را به همراه داشته‌باشد؛ یعنی مؤلفه‌هایی را که در انقلاب اسلامی وجود داشت، بتوانیم در آن پیدا کنیم که دو مؤلفه مهم «نوآوری» و «تهاجمی» بودن، باید بیشتر مد نظر قرار بگیرد. می‌دانید که انقلاب ماد و بوژی باز دارد؛ اولاً راجع به فرهنگ غلط و بیگانه، به صورت مهاجم عمل و ثانیاً با توسل به نوآوری، نیازهای فرهنگی مناسب

شما پیشنهادی برای این تأثیرگذاری بیشتر که قاعدتاً باید منتج به بازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور شود، داشته‌اید؟

بله، پیشنهاد من در این زمینه، حضور میدانی شورا است. من در یکی از جلسات، به آقای رئیس‌جمهور عرض کردم: همان‌طور که شما به جای نشستن در جلسه هیئت دولت، بین مردم رفتید، در وسط حوادث حاضر شدید و از نزدیک با مسائل روبه‌رو بودید، شورای عالی انقلاب فرهنگی هم باید چنین رویکردی را تجربه کند.